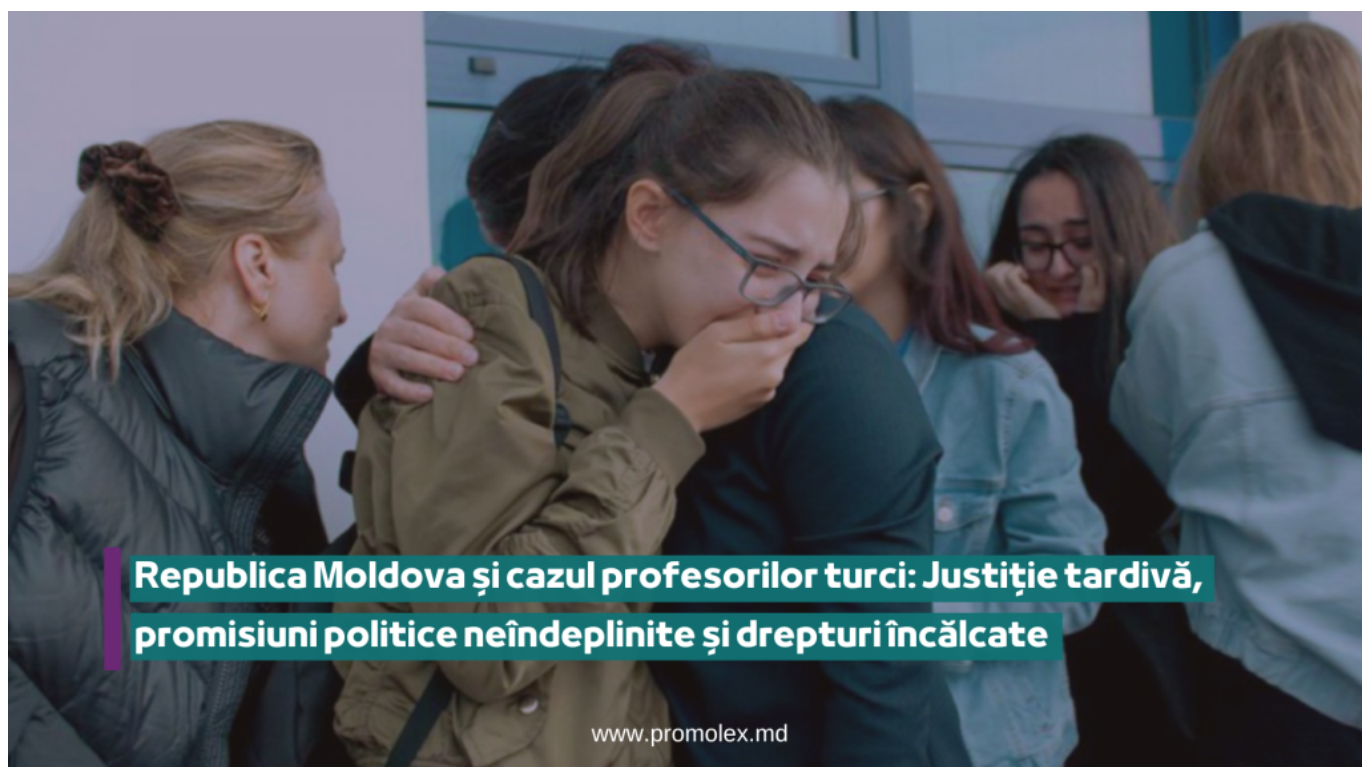

Republica Moldova și cazul profesorilor turci: Justiție tardivă, promisiuni politice neîndeplinite și drepturi încălcate

Извините, этот текст доступен только в “[Румынский](#)”. For the sake of viewer convenience, the content is shown below in the alternative language. You may click the link to switch the active language.

5 ani de la expulzarea profesorilor turci: Care este evoluția cazului după condamnarea Republicii Moldova la CtEDO?

Astăzi se împlinesc 5 ani de la acțiunile de reținere și expulzare ilegală a 7 profesori turci. Aceștia au fost

expulzați din Republica Moldova în septembrie 2018 și, ulterior, au fost condamnați în Turcia, primind pedepse între 7 și 12 ani de închisoare. Cauzele unor profesori se află în procedură de apel în instanțele turcești, iar alții deja au fost eliberați din detenție. Între timp, se află pe teritoriul Turciei, fiind în imposibilitate de a părăsi țara și de a se reuni cu familiile lor, care domiciliază inclusiv în Republica Moldova.

După condamnarea Republicii Moldova la CtEDO, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a emis patru decizii cu privire la executarea [hotărârii Ozdil și alții](#), prin care le cere autorităților moldovenești să întreprindă mai multe măsuri de ordin individual, dar și general. Reprezentanții Centrului de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) și ai Asociației Promo-LEX au remis Comitetului de Miniștri câteva comunicări pe acest caz.

În cadrul ultimei sesiuni de examinare a cazului (6 – 8 decembrie 2022), Comitetul de Miniștri a salutat decizia autorităților de a desecretiza materialele din cauza penală împotriva fostului șef al SIS, Vasile Botnari, precum și alte 14 documente legate de evenimentele în cauză. Având în vedere că cea mai mare parte a dosarului penal este publică, Comitetul a solicitat să primească o copie a sentinței primei instanțe pronunțate în cadrul procedurii penale împotriva fostului șef al SIS. De asemenea, Comitetul a comunicat că sunt așteptate informațiile privind rezultatul procedurii de apel în acest caz. În plus, autoritățile au fost invitate să informeze Comitetul cu privire la evoluția anchetei penale privind implicarea în evenimente a oricărui alți actori la nivel înalt.

Comitetul a salutat adoptarea modificărilor la Codul administrativ, care ar permite instanțelor naționale să efectueze un control adecvat asupra actelor administrative individuale și normative în situații care implică probleme de securitate națională. Totodată a reiterat apelul adresat

autorităților de a iniția, fără întârziere, reflecția asupra mecanismului existent de supraveghere și de răspundere cu privire la acțiunile și competențele serviciilor secrete.

De asemenea, Comitetul de Miniștri a încurajat din nou autoritățile să ia în considerare necesitatea de a transmite un mesaj clar, de la cel mai înalt nivel politic, cu privire la caracterul absolut inacceptabil și la toleranța zero față de detenția arbitrară și transferurile extralegale. Comitetul a invitat autoritățile să furnizeze informații actualizate cu privire la toate aspectele menționate anterior până la 31 octombrie 2023, cel târziu.

Cauza penală privind expulzarea profesorilor turci continuă în Republica Moldova

La 16 februarie 2023, Curtea de Apel Chișinău a admis plângerea depusă de Galina Tufekci – soția unuia din profesorii turci, anulând o ordonanță din 2020 prin care, în mod ilegal și abuziv, i-a fost retrasă calitatea de parte vătămată și a solicitat Procuraturii mun. Chișinău să remedieze încălcările drepturilor sale într-o cauză penală specifică. Galina Tufekci, în nume propriu și în numele soțului, a atacat această decizie cu recurs la Curtea Supremă de Justiție (CSJ). La moment, cauza se află pe rolul CSJ.

De cealaltă parte, s-a constatat că Procuratura nu efectuează acțiuni de urmărire penală în alte cauze penale legate de „dosarul profesorilor turci”. Modul în care au fost gestionate cauzele penale inițiate din 2018 de către Procuratura Generală, retragerea abuzivă a calității de parte vătămată a soției unuia dintre profesori, secretizarea nejustificată a cauzei penale și scoaterea de sub urmărire penală a altor subiecți au compromis actul de justiție.

Chiar dacă Comitetul de Miniștri a invitat autoritățile

moldovenești să își continue eforturile pentru a obține informații de la autoritățile turcești cu privire la situația actuală a reclamanților în Turcia și, în special, cu privire la posibila aplicare a Convenției Consiliului Europei privind transferul persoanelor condamnate (STE nr. 112), Ministerul Justiției a inițiat aceste proceduri doar recent, după ce, deja, unii profesori fuseseră eliberați din detenție.

Nu în ultimul rând, în pofida declarațiilor și promisiunilor făcute de mai mulți exponenți politici, unii dintre aceștia aflându-se acum la guvernare, nu s-a intervenit în niciun fel pentru a ușura situația profesorilor turci aflați în detenție. Pe durata vizitelor unor oficiali din Guvernul și Parlamentul Republicii Moldova în Turcia, [situația profesorilor turci n-a fost măcar adusă în discuție.](#)

Comitetul de Miniștri urmărește atent executarea hotărârii *Ozdil și alții v. Republica Moldova*. O următoare ședință poate avea loc în decembrie 2023.

Ce trebuie făcut în continuare?

Reieșind din cele expuse, CRJM și Promo-LEX reiterează solicitările adresate Guvernului de a executa măsurile generale și individuale stabilite în cauza Ozdil și alții, după cum urmează:

- **Procuratura să investigheze operativ rolul tuturor persoanelor implicate în procesul de expulzare a profesorilor turci;**
- **În ceea ce privește ancheta și procedura penală împotriva celor responsabili, autoritățile să depună eforturi serioase pentru a stabili adevărul despre ceea ce s-a întâmplat și să investigheze pe deplin, sub un control public adecvat, implicarea posibilă a oricărui actor public de nivel înalt;**
- **Autoritățile să implementeze eficient modificările legale aprobate în vederea executării Hotărârii Curții**

- Constituționale din 13 noiembrie 2020;
- Autoritățile să obțină în continuare informații detaliate de la autoritățile turce cu privire la situația actuală a reclamanților în Turcia, și posibilitatea aplicării Convenției Consiliului Europei privind transferul persoanelor condamnate (STE nr. 112);
 - Autoritățile să furnizeze informații suplimentare care să permită Comitetului să își formuleze punctul de vedere cu privire la caracterul adecvat al amenzi aplicate ca sancțiuni, precum și cu privire la rezultatul procedurii de apel;
 - SIS să se asigure că în viitor va fi aplicată toleranța zero în coraport cu detenția arbitrară și transferurile ilegale, iar orice cooperare internațională viitoare, inclusiv cu serviciile secrete străine, este în concordanță cu obligațiile generale ale drepturilor omului în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului;
 - Autoritățile să clarifice și să consolideze mecanismul existent de supraveghere și responsabilitate cu privire la acțiunile și competențele serviciilor secrete.

Pentru mai multe detalii:

Vieru Vadim, Avocat, Director de Program

Asociația Promo-LEX,

Tel: 068017507;

Email: vadim.vieru@promolex.md

Goinic Daniel, Director de Program

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Tel: 069389553;

Email: daniel.goinic@crjm.org